

går nærmere ind på de forskellige former for statslig indflydelse, skal i det følgende gives en oversigt over ejerforholdene:

1. *Ejendomsretten* er i Italien principielt privat og som sådan genstand for fri overdragelse, men der kræves i almindelighed tilladelse fra det offentlige til udnyttelse af naturrigdommene. Der findes ingen tilgængelig oversigt over det offentliges absolute andel, men det er en kendsgerning, at den italienske stat, provinser og kommuner i tidens løb ved køb eller ved ekspropriation mod erstatning har erhvervet ejendomsretten til en betydelig del af landets energikilder, herunder vandkraft, til byggeområder og naturområder.

Inden for de enkelte områder kan følgende skematiske oplysninger om ejendomsretten gives:

Jordbrug, skovbrug og fiskeri. Statens deltagelse gennem direkte ejendomsret og kontrol er minimal. Statens intervention begrænses normalt til almindelige reguleringer samt støtte gennem direkte og indirekte økonomiske bidrag.

Industri. Den statslige deltagelse i industrien er overordentlig betydelig, den finder sted under forskellige former:

a. De egentlige nationaliserede bedrifter, jernbaner, telefon, post, telegraf, vejvæsen etc. Desuden statsmonopolerne „*Monopoli di Stato*“, der omfatter fremstilling og salg af tobaksvarer, cigaretpapir og salt (52 000 udsalg over hele landet) samt bananer og kinin; endvidere er pengelotterierne statsmonopoler. Alle disse virksomheder finansieres direkte over statsregnskabet.

b. Også de militære værker som depoter, reparationsværksteder og ammunitionsværker for forsvarets grene finansieres direkte over statsregnskabet.

c. Den betydeligste del af statens deltagelse i erhvervslivet sker som (hoved-)aktionær i nogle store industrigrupper, af hvilke de betydeligste er IRI og ENI (jfr. nedenfor).

d. I almindelig handelsvirksomhed deltager staten kun gennem de under a. nævnte monopoler og indirekte gennem holdingselskabernes normale aktivitet. Dog deltager staten af prisregulerende grunde i køb og salg af hvede og hvedemel.

e. I bygge- og anlægsvirksomhed deltager staten, som normalt i de fleste lande, ved

gennemførelse af offentlige arbejder, broer, veje (underlagt det statslige vejdirektorat (ANAS)), men oftest ved udbydelse af de enkelte arbejder til private entreprenører. I boligbyggeriet deltager staten kun i det omfang, der er tale om socialt boligbyggeri; det sker bl. a. gennem et statsligt agentur INA-CASA, men i øvrigt findes alt efter region- og erhvervsområde en række boligbyggende institutioner af mere eller mindre officielt tilsnit.

f. Forsikringsvæsenet er frit, men der findes et stort statsligt selskab med område: livsforsikring, reassurance, kapitalforsikring, kautionsforsikring og eksportforsikring for særlige risici. Herudover findes statslige socialforsikringsinstitutioner for sygdom, ulykke, arbejdsløshed og aldersforsorg. Der er pligt for arbejdere og funktionærer til medlemskab, og arbejdsgivere har bidragspligt.

g. Bankvæsenet er frit, men staten er gennem IRI hovedaktionær i nogle af de største bankvirksomheder (jfr. nedenfor under pkt. 2).

h. Der findes en lang række statslige finansieringsinstitutioner, gennem hvilke lån, tilskud og anden finansiel støtte ydes de forskellige erhvervsgrøner; således til håndværk, middelstore industrier, land- og skovbrug, fiskeri. Endvidere den store investerings- og finansieringsinstitution Cassa per il Mezzogiorno, hvis opgave er at op hjælpe erhvervslivet i Italiens tilbagestående områder (jfr. nedenfor under pkt. 7).

2. *Særlig om den direkte statsintervention:*

I 1930 indtrådte en alvorlig krise i Italiens erhvervsliv. De italienske banker, der var organiseret efter tysk system, påtog sig ikke blot normale bankforretninger som modtagelse af indskud og ydelse af lån, men optrådte desuden i rollen som investeringsbanker. Den internationale krise afslørede, at bankerne havde påtaget sig så store engagementer i erhvervslivet, at de mistede deres likviditet. Efter at den store Banca di Sconto var krakket, så staten sig nødsaget til at overtage flere af de store banker for at undgå total fallit.

Efter en gennemgribende sanering begrænsedes bankernes virkeområde til normale ind- og udlån, og staten overtog en betydelig portefølje af aktier i en række industri- og erhvervsvirksomheder. Der var